

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของเช็คเดินทาง

Legal Problems about Legal Status of Traveler's Cheques

บุญพริกา โอทากานนท์¹
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก
3 แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: pamotaganonta@gmail.com

Boonthariga Otaganonta²
Faculty of Law, Krirk University
3 Anusawari, Bang Khen, Bangkok 10220, Thailand
Email: pamotaganonta@gmail.com

Received: January 7, 2024 Revised: May 19, 2024 Accepted: May 27, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา หลักเกณฑ์ นิยาม ความหมาย และกฎหมายเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของเช็คเดินทางของประเทศไทย และประเทศอังกฤษ วิเคราะห์ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการที่กฎหมายไม่ได้กำหนดให้เช็คเดินทางมีสถานะทางกฎหมายที่ชัดเจน และเสนอแนะแนวทาง ในการแก้ปัญหาที่พบเพื่อให้เช็คเดินทางมีสถานะทางกฎหมายที่ชัดเจน การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาเอกสาร

จากการศึกษาพบว่า เช็คเดินทางไม่มีสถานะทางกฎหมายเป็นเช็ค หรือตัวแลกเงิน หรือตัวสัญญาใช้เงิน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย แต่เช็คเดินทางเป็นตราสารเปลี่ยนมือได้ และอยู่ภายใต้บังคับหลักว่าด้วยการเปลี่ยนมือได้ของตราสาร เช่น ในกรณีของเช็คเดินทางที่ออกในประเทศอังกฤษ เพื่อให้ใช้เงินในประเทศอังกฤษ ผู้ออกเช็คเดินทางมีหน้าที่ต้องจ่ายเงินตามเช็คเดินทางให้แก่ผู้รับเงินตามเช็คเดินทางตามเงื่อนไขการใช้เงินที่ปรากฏในข้อตกลงโดยปริยาย อันเป็นหน้าที่ที่มีต่อผู้รับเงินตามเช็คเดินทางตามหลักกฎหมายว่าด้วยตราสารที่เปลี่ยนมือได้ของประเทศอังกฤษ และผู้ซื้อเช็คเดินทางไม่มีอำนาจบอกห้ามการใช้เงินตามเช็คเดินทาง ดังจะเห็นได้ว่า ในคดีเกี่ยวกับเช็คเดินทางที่เกิดขึ้นจริงดังกล่าวข้างต้นในประเทศอังกฤษ แม้ผู้ซื้อเช็คเดินทางจะได้แจ้งเรื่องเช็คเดินทางหาย หรือถูกลักให้ผู้ออกเช็คเดินทางทราบก็ตาม ผู้ออกเช็คเดินทางก็ไม่สามารถจะปฏิเสธการใช้เงินตามเช็คเดินทางที่แจ้งหาย หรือถูกลักนั้นให้แก่ผู้ทรงโดยชอบได้ซึ่งเป็นการยกเว้นการไม่นำหลัก ผู้รับโอนมีสิทธิดีกว่าผู้โอน มาใช้บังคับ

คำสำคัญ: ปัญหาทางกฎหมาย; สถานะ; เช็คเดินทาง

¹ อาจารย์.

² Lecturer.

Abstract

This research article aims to study the criteria, definitions, meanings, and laws regarding the legal status of traveler's checks in Thailand. and England Analyze the problems that may arise from the fact that the law does not specify that traveler's checks have a clear legal status and suggest guidelines To solve the problems found so that traveler's checks have clear legal status This study is qualitative research studying the documents.

The study has shown that travelers checks do not have legal status as cheques or bill of exchange or promissory note according to the Civil and Commercial Code of Thailand But traveler's checks are negotiable instruments and is governed by the principle of negotiability of instruments, such as in the case of traveler's checks issued in England. to use money in England The issuer of the traveler's check is obliged to use the money from the traveler's check to the beneficiary of the traveler's check in accordance with the conditions for using the money contained in the implied agreement. This is a duty towards the beneficiary of traveler's checks in accordance with the principles of the law on negotiable instruments in England and the purchaser of a traveler's check has no authority to prohibit the use of the money in the traveler's check. As can be seen that In the actual traveler's check case mentioned above in England. Even if the buyer of the traveler's check has reported the loss of the traveler's check or stolen to the person who issued the traveler's check. The issuer of a traveler's check cannot refuse to use the money on a traveler's check that has been reported lost. or stolen, given to the rightful owner, which is an exemption from not taking the principle The transferee has better rights than the transferor, which should be enforced.

Keywords: Legal Problems; Status; Traveler's Cheques

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เช็คเดินทางมิได้เกิดจากธุรกิจการธนาคาร แต่เกิดจากธุรกิจการเป็นตัวแทนจัดการเดินทางบริษัท ทัมมัส คูก แอนด์ ซัน (Thomas Cook & Son)³ ไปสู่การจัดการเดินทางไปยังต่างประเทศและทั่วโลกโดยตัวแทนจัดการเดินทางมีความสัมพันธ์อันดีกับบรรดาเจ้าของกิจการโรงแรมในต่างประเทศ ด้วยความมุ่งมั่นที่จะทำให้การเดินทางและการท่องเที่ยวเกิดความสะดวกและเป็นที่น่าสนใจของผู้เดินทางและนักท่องเที่ยว โดยได้ทำคูปองโรงแรม (Hotel Coupon) ออกขายให้แก่ ผู้เดินทางและนักท่องเที่ยวที่สนใจในปี ค.ศ. 1868 ซึ่ง คูปองโรงแรมนี้

³ Piers Brendon, *Thomas Cook 150 years of Popular Tourism* (London: Martin Secker & Warburg, 1991), 18-25.

สามารถนำไปใช้ชำระค่าอาหารและที่พักในโรงแรมที่มีความตกลงกันได้และอีก 6 ปีต่อมา ก็ได้จัดทำตราสารที่เรียกว่า ตั๋วเวียน (Circular Note) ขึ้นในปี ค.ศ. 1874 และถือว่าเป็นบรรพบุรุษของเช็คเดินทางซึ่งที่ยอมรับของบรรดาธนาคาร โรงแรม ร้านค้า และภัตตาคารต่าง ๆ ทั่วโลก โดยเป็นหนังสือตราสารที่ผู้ถือสามารถนำไปใช้แลกเปลี่ยนเป็นเงินสดกับ ทางโรงแรม ธนาคาร และตัวแทนขายตั๋วต่าง ๆ ที่เข้าร่วมโครงการ ส่วนวิธีการใช้ตั๋วเวียน คือ ผู้ซื้อจะถูกระบุชื่อพร้อมลายมือชื่อตัวอย่างไว้ใน หนังสือแจ้งที่บริษัทส่งให้แก่บรรดาตัวแทน ธนาคาร และโรงแรมที่เข้าร่วมโครงการกับบริษัทและในขณะเดียวกัน ก็จะถูกระบุชื่อลงในตราสารโดยผู้ซื้อโดยไม่ต้องลงลายมือชื่อใด ๆ เมื่อจะใช้ตราสารนี้แลกเปลี่ยนเป็นเงินสด ผู้ซื้อก็เพียงแต่ยื่นตราสารต่อตัวแทน ธนาคาร หรือโรงแรมที่เข้าร่วมโครงการ และลงลายมือชื่อสลักหลังตราสารนี้ให้แก่ ตัวแทน ธนาคาร หรือโรงแรมดังกล่าว ซึ่งเมื่อตรวจสอบแล้วพบว่า ชื่อและลายมือชื่อที่สลักหลังของผู้ถือตราสารนี้ถูกต้องตรงกับที่ระบุในหนังสือแจ้งของบริษัท ทางตัวแทน ธนาคาร หรือ โรงแรม ก็จะจ่ายเงินสดตามจำนวนที่ระบุในตราสารให้แก่ผู้ถือ และขอคืนเงินจากบริษัท เมื่อตราสารได้ถูกใช้อย่างแพร่หลาย

สำหรับประเทศไทยนั้น ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่ามีการนำเช็คเดินทางเข้ามาใช้ครั้งแรกในสมัยใด อย่างไรก็ตาม การที่สภาผู้แทนราษฎร ได้ออกพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 และรัฐบาล โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้ออกกฎกระทรวง โดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติดังกล่าว ในปี พ.ศ. 2497 ซึ่งมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการซื้อขายเช็คเดินทางอยู่ด้วย จึงพออนุมานได้ว่า มีการนำเช็คเดินทางเข้ามาใช้ในประเทศไทยอย่างน้อยก็ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2497 เป็นต้นมา โดยส่วนใหญ่เป็นการจำหน่ายเช็คเดินทางที่ออกจกต่างประเทศจะกระทำโดยการแต่งตั้งธนาคารพาณิชย์ที่มีสาขาอยู่ในประเทศไทยเป็นตัวแทนขายให้ และจ่ายค่าตอบแทนเป็นคณะกรรมการ (Commission) ให้แก่ธนาคารที่เป็นตัวแทนขายดังกล่าว สำหรับในด้านการซื้อเช็คเดินทางนั้น ผู้ซื้อไม่ต้องเปิดบัญชีเงินฝาก หรือบัญชีใด ๆ กับผู้ออกเช็คเดินทาง หรือกับธนาคารที่เป็นตัวแทนขายดังกล่าวเหมือนกับการใช้เช็ค และผู้ซื้อเช็คเดินทางไม่มีอำนาจบอกห้ามการใช้เงินตามเช็คเดินทาง แม้ผู้ซื้อเช็คเดินทางจะได้แจ้งเรื่องเช็คเดินทางหายหรือถูกลักให้ผู้ออกเช็คเดินทางทราบถูกต้องแล้วก็ตาม ผู้ออกเช็คเดินทางก็ไม่สามารถที่จะปฏิเสธการใช้เงินตามเช็คเดินทางที่แจ้งหาย หรือถูกลักนั้นให้แก่ผู้ทรงโดยชอบได้ ซึ่งเป็นเรื่องการยกเว้นไม่นำหลัก “ผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน” มาใช้ แต่ตามคำพิพากษาของศาลไทย ศาลไทยได้วินิจฉัยว่า สัญญาเช็คเดินทางไม่มีผลบังคับ ในกรณีที่เช็คเดินทางสูญหาย หรือถูกโจรกรรมโดยผู้ซื้อเช็คเดินทางได้บอกกล่าวแก่ผู้ออกเช็คเดินทาง และให้ถือว่าผู้ออกเช็คเดินทางไม่ต้องรับผิดชอบผู้รับเงินที่เป็นผู้ทรงโดยชอบ ซึ่งแนวคำพิพากษาข้างต้นมีผลเท่ากับเป็นการวางหลักว่า 1) บุคคลที่มีได้เป็นผู้ส่งจ่ายตามตราสารมีอำนาจบอกห้ามการใช้เงินตามตราสารได้ และ 2) เมื่อได้มีการบอกกล่าวการสูญหาย หรือการถูกโจรกรรม ผู้มีหน้าที่จ่ายหรือใช้เงินตามตราสารนั้นมีหน้าที่ต้องบอกปิดไม่ใช้เงินตามตราสารนั้นในทุกกรณี โดยไม่ต้องสนใจว่าผู้รับเงินเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ซึ่งเท่ากับว่าศาลไทยได้สร้างหลักเกณฑ์ใหม่ในเรื่องการไม่ยกเว้นในการนำหลักผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน มาใช้กับเช็คเดินทาง และประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะบังคับใช้กับเช็คเดินทาง การที่เช็คเดินทางมีคำว่า เช็ค ประกอบเป็นส่วนหนึ่งของชื่อ เช็คเดินทาง ทำให้เกิดปัญหาสถานะทางกฎหมายของเช็คเดินทางว่า เป็นเช็ค หรือตัวแลกเงิน หรือตัวสัญญาใช้เงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแตกต่างกับกฎหมายของประเทศอังกฤษ ตามระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ตามหลักคำพิพากษาที่ตัดสินตาม (Implied Terms) ข้อสัญญาโดยปริยายว่าเช็คเดินทางไม่เป็นเช็ค ไม่เป็นตัวแลกเงิน และไม่เป็นตัวสัญญาใช้เงิน แต่เป็นตราสารเปลี่ยนมือได้ชนิดหนึ่ง

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์ นิยาม ความหมาย และกฎหมายเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของเช็คเดินทางของประเทศไทย และประเทศอังกฤษ

1.2.2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการที่กฎหมายไม่ได้กำหนดให้เช็คเดินทางมีสถานะทางกฎหมายที่ชัดเจน

1.2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทาง ในการแก้ปัญหาที่พบเพื่อให้เช็คเดินทางมีสถานะทางกฎหมายที่ชัดเจน

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้ มีขอบเขตการโดยศึกษาสถานะของเช็คเดินทางตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมสัญญาของประเทศไทย และวิเคราะห์สถานะทางกฎหมายของเช็คเดินทางว่าเป็นเช็คตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือเป็นตัวแลกเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือเป็นตัวสัญญาใช้เงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

1.4 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ทำการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลในเอกสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ศึกษาจากตัวบทกฎหมายต่าง ๆ โดยกฎหมายไทยศึกษาจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และพระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย พุทธศักราช 2481 กฎหมายของอังกฤษศึกษาจากพระราชบัญญัติตัวแลกเงิน ค.ศ. 1882 และข้อตกลงโดยปริยาย (Implied Term) คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ประกาศระเบียบคำสั่งของหน่วยงานของรัฐ บทความวิชาการในวารสารกฎหมาย ผลงานวิจัยทางวิชาการที่สำคัญของสถาบันวิจัย หนังสือคำอธิบายกฎหมาย บทความในวารสาร วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ ข่าว ข้อมูลทางคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ตลอดจนเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจายให้เป็นระบบมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลและสามารถก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับใช้ในการศึกษาวิจัยเพื่อหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะที่เหมาะสมต่อไป

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทราบหลักเกณฑ์ นิยาม ความหมาย และกฎหมายเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของเช็คเดินทางของประเทศไทย และประเทศอังกฤษ

1.5.2 ทราบถึงผลการวิเคราะห์ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการที่กฎหมายไม่ได้กำหนดให้เช็คเดินทางมีสถานะทางกฎหมายที่ชัดเจน

1.5.3 ได้รับข้อเสนอแนะแนวทาง ในการแก้ปัญหาที่พบเพื่อให้เช็คเดินทางมีสถานะทางกฎหมายที่ชัดเจน

2. ผลการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาเรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของเช็คเดินทาง ผู้เขียนพบว่า หลักเกณฑ์ นิยาม ความหมาย และกฎหมายเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของเช็คเดินทาง ดังต่อไปนี้

2.1 หลักเกณฑ์ นิยาม ความหมายเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของเช็คเดินทาง

จากการศึกษาเรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของเช็คเดินทาง พบว่าหลักเกณฑ์ นิยาม ความหมายเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของเช็คเดินทางที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

2.1.1 ตัวเวียน

เช็คเดินทาง หรือ ตัวเวียน (Circular Note) จัดทำขึ้นเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1874 ของบริษัท โทมัส คูก แอนด์ ซัน (Thomas Cook & Son) แห่งประเทศอังกฤษ และได้พัฒนาจนถึงปัจจุบันเป็นเช็คเดินทางซึ่งมีลักษณะมีคำบอกชื่อว่าเป็นเช็คเดินทาง มีช่องว่างหนึ่งช่องสำหรับผู้ทรงลงลายมือชื่อครั้งแรก มีช่องว่างหนึ่งช่องสำหรับผู้ทรงลงวันที่ที่ใช้เช็คเดินทางในการชำระค่าสินค้า หรือบริการ หรือในการแลกเงินสด มีช่องว่างหนึ่งช่องสำหรับผู้ทรงลงลายมือชื่อครั้งที่สองเป็นลายมือชื่อกำกับในเวลาที่ใช้เช็คเดินทางในการชำระค่าสินค้า หรือบริการ หรือในการแลกเงินสด มีช่องว่างหนึ่งช่องสำหรับระบุชื่อผู้รับเงิน มีข้อความเป็นคำมั่นสัญญาของผู้ออกเช็คเดินทางว่าผู้ออกเช็คเดินทางจะใช้เงินเป็นจำนวนแน่นอน ให้ตามคำสั่งของผู้ที่ถูกระบุชื่อเป็นผู้รับเงินในเช็คเดินทาง เมื่อเช็คเดินทางถูกลงลายมือชื่อกำกับโดยผู้ทรง กล่าวคือ ผู้ซื้อจะต้องลงลายมือชื่อ (Sign) ในเช็คเดินทางแต่ละฉบับ ณ เวลาที่ซื้อ หลังจากนั้นเมื่อถึงเวลาที่ต้องการจะใช้เช็คเดินทางนั้นเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินสด หรือเพื่อจ่ายเป็นค่าสินค้า หรือบริการ ผู้ซื้อจะต้องลงนามกำกับ (Countersign) ในเช็คเดินทางฉบับที่จะใช้นั้นอีกครั้งหนึ่ง และส่งมอบเช็คเดินทางฉบับนั้นให้แก่บุคคลที่สามที่เป็นผู้ให้เงินสด หรือสินค้า หรือบริการนั้นแก่ตน เมื่อถูกลงลายมือชื่อกำกับดังกล่าวแล้ว เช็คเดินทางฉบับนั้นก็สามารถจะถูกบุคคลที่สามนั้นนำไปขอขึ้นเงินจากผู้ออกเช็คเดินทางฉบับนั้นได้ และถือได้ว่าเป็นตราสารที่สามารถเปลี่ยนมือได้อย่างเสรีโดยประเพณีทางการค้า

สำหรับในด้านการซื้อเช็คเดินทางนั้น ผู้ซื้อไม่ต้องเปิดบัญชีเงินฝาก หรือบัญชีใด ๆ กับผู้ออกเช็คเดินทาง หรือกับธนาคารที่เป็นตัวแทนขายดังกล่าวโดยทั้งสิ้น และไม่ต้องทำสัญญาเบิกเงินเกินบัญชี หรือสัญญาบัญชีเดินสะพัด หรือสัญญาอื่นใดกับผู้ออกเช็คเดินทาง หรือกับธนาคารที่เป็นตัวแทนขายดังกล่าว นอกจากสัญญาซื้อขายเช็คเดินทางแต่เพียงอย่างเดียวซึ่งเป็นสัญญาระหว่างผู้ซื้อกับผู้ออกเช็คเดินทาง โดยมีธนาคารที่เป็นตัวแทนขายดังกล่าวทำการเป็นตัวแทนของผู้ออกเช็คเดินทาง โดยทั่วไปสัญญาซื้อขายเช็คเดินทางจะมีข้อตกลงว่าผู้ออกเช็คเดินทางซึ่งไม่จำเป็นต้องระงับการจ่ายเงินตามเช็คเดินทางที่ผู้ซื้อได้ซื้อไป ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม และในกรณีที่เช็คเดินทางที่ผู้ซื้อได้ซื้อไปซึ่งเกิดสูญหาย หรือถูกโจรกรรม ผู้ออกเช็คเดินทางจะคืนเงินตามมูลค่าแห่งชนิดราคาของเช็คเดินทางที่สูญหาย หรือถูกโจรกรรมให้แก่ผู้ซื้อ ซึ่งเป็นเรื่องการยกเว้น ไม่น่าหลัก ผู้รับโอนมีสิทธิดีกว่าผู้โอน มาใช้ภายใต้บังคับเงื่อนไขการคืนเงินไม่มีองค์กรธุรกิจที่จัดตั้งขึ้นในประเทศไทยแห่งใดออกเช็คเดินทางจำหน่าย ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการเงิน ธนาคาร หรืออื่น ๆ เช็คเดินทางที่นักธุรกิจและนักท่องเที่ยวซื้อจากในประเทศไทยนั้น ล้วนแล้วแต่เป็นเช็คเดินทางที่ออกในต่างประเทศทั้งสิ้น โดยบริษัทผู้ออกเช็คเดินทางในต่างประเทศได้เข้ามาตั้งสาขาจำหน่ายเช็คเดินทางของตนในประเทศไทย และทั้งแต่งตั้งให้ธนาคารพาณิชย์แห่งต่าง ๆ ในประเทศไทยเป็นตัวแทนจำหน่ายเช็คเดินทางให้แก่ตน แล้วส่งเช็คเดินทางของตนเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยผ่านตัวแทนจำหน่ายเหล่านี้ เพื่อให้การจำหน่ายมีขอบข่ายกว้างขวางอาศัยเครือข่ายสาขาของธนาคารพาณิชย์ที่มีกระจายอยู่ทั่วประเทศ

2.1.2 ผู้รับโอนมีสิทธิดีกว่าผู้โอน

หลักผู้รับโอนมีสิทธิดีกว่าผู้โอน ถูกนำมาใช้เกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของเช็คเดินทาง ดังนี้ 1) ผู้ซื้อจะต้องได้ลงลายมือชื่อในเช็คเดินทางทุกฉบับในตำแหน่งที่กำหนดแต่เพียงแห่งเดียว และจะต้องไม่ลงลายมือชื่ออีกครั้งเป็นลายมือชื่อกำกับจนกว่าจะถึงเวลาที่ต้องการจะใช้เช็คเดินทางนั้น, 2) ผู้ซื้อจะต้องได้ปกป้องดูแลรักษาเช็คเดินทางแต่ละฉบับเพื่อมิให้เกิดการสูญหาย หรือถูกโจรกรรม เช่นเดียวกับที่ผู้ซื้อกระทำต่อเงินสดในจำนวนที่เท่ากัน, 3) ผู้ซื้อจะต้องไม่ได้ละเช็คเดินทางให้ห่างตัว ไม่ว่าจะโดยอำเภอใจ หรือโดยการวางเป็นหลักประกัน, 4) ผู้ซื้อจะต้องได้แจ้งให้ผู้ออกเช็คเดินทางทราบถึงการสูญหาย หรือการถูกโจรกรรมภายใน 24 ชั่วโมงนับแต่เกิดเหตุ และแจ้งความต่อเจ้าพนักงานโดยบรรยายพฤติการณ์แห่งการสูญหาย หรือการถูกโจรกรรมนั้นอย่างละเอียด, 5) ผู้ออกสงวนสิทธิที่จะชะลอการคืนเงินไว้ก่อนในระหว่างที่การสอบสวนเกี่ยวกับการสูญหาย หรือการถูกโจรกรรมยังไม่เสร็จสิ้น และผู้ออกไม่ต้องรับผิดชอบต่อความสูญเสีย หรือค่าใช้จ่ายใด ๆ ที่มีสาเหตุมาจากการชะลอการคืนเงินดังกล่าว และ 6) ผู้ซื้อจะไม่ได้รับการคืนเงินจากผู้ออกเช็คเดินทาง ในกรณีที่เช็คเดินทางที่ผู้ซื้อได้ซื้อไปนั้นถูกยึด หรือรับโดยเจ้าหน้าที่ หรือบุคลากรของรัฐ รัฐบาล ศาลากร सरพากร ตำรวจ ทหาร หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน⁴

2.2 กฎหมายเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของเช็คเดินทางของประเทศไทยและประเทศอังกฤษ

จากการศึกษาเรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของเช็คเดินทาง พบว่ากฎหมายที่เกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของเช็คเดินทางของประเทศไทยและประเทศอังกฤษ มีดังต่อไปนี้

2.2.1 กฎหมายเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของเช็คเดินทางของประเทศไทย

ประเทศไทยไม่มีกฎหมายว่าด้วยเช็คเดินทางเป็นการเฉพาะ เช็คเดินทางมีลักษณะเป็นสัญญาอันมีผลบังคับโดยอาศัยหนังสือซึ่งผู้ลงลายมือชื่อในหนังสือนั้นผูกพันตนต่อผู้ที่ได้หนังสือนั้นไว้ในมืออันมีสิทธิในหนังสือนั้นว่าจะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้ด้วยตนเอง จึงอาจตั้งสมมติฐานในเบื้องต้นไว้ก่อนได้ว่า เช็คเดินทางมีลักษณะเป็นตั๋วเงินประเภทหนึ่งว่าเช็คเดินทางเข้าลักษณะเป็นตั๋วเงินประเภทใดใน 3 ประเภท คือ ตั๋วแลกเงิน ตั๋วสัญญาใช้เงิน และเช็คตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์⁵

1) เช็คเดินทางไม่เป็นเช็คตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามมาตรา 988 (2) ที่เช็คธรรมดาต้องมีคำสั่งอันปราศจากเงื่อนไขให้ใช้เงินจำนวนแน่นอน⁶ ในขณะที่เช็คเดินทางมีคำสั่งอันมีเงื่อนไขให้ใช้เงินเป็นจำนวนแน่นอน แต่การลงลายมือชื่อกำกับทำให้คำสั่งนั้นเป็นคำสั่งอันมีเงื่อนไข และตามมาตรา 988 (3) ที่เช็คธรรมดาทั่วไปต้องมีธนาคารเข้ามาเกี่ยวข้องในขณะที่เช็คเดินทางไม่จำเป็นต้องมีธนาคารเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่เกิดจากรูกรักเป็นตัวแทนจัดการเดินทาง

⁴ ชยต์ม วิชชุประภา, “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับเช็คเดินทาง,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), 14-17.

⁵ อรรถม วิชชุประภา, “ปัญหาการคุ้มครองสัญญาที่อ่อนแอกว่าในหลักกฎหมายขัดกันไทย,” *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร* 10, ฉ. 1 (มกราคม-มิถุนายน 2560): 63-77.

⁶ จิตติ ดิงคัทย์, *กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยสัญญาเช็คและตั๋วเงิน* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528), 50.

2) เช็คเดินทางไม่เป็นตั๋วแลกเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามมาตรา 909 (1) เช็คเดินทางไม่มีคำบอกชื่อว่าเป็นตั๋วแลกเงิน และตามมาตรา 909 (2) ที่ตั๋วแลกเงินต้องมีคำสั่งอันปราศจากเงื่อนไขให้ใช้เงินเป็นจำนวนแน่นอน แต่การลงลายมือชื่อกำกับจึงทำให้คำสั่งนั้นเป็นคำสั่งอันมีเงื่อนไข

3) เช็คเดินทางไม่เป็นตั๋วสัญญาใช้เงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามมาตรา 983 (1) เช็คเดินทางไม่มีคำบอกชื่อว่าเป็นตั๋วสัญญาใช้เงิน และตามมาตรา 983 (2) ที่ตั๋วสัญญาใช้เงินต้องมีคำสั่งอันปราศจากเงื่อนไขให้ใช้เงินเป็นจำนวนแน่นอน แต่การลงลายมือชื่อกำกับจึงทำให้คำสั่งนั้นเป็นคำสั่งอันมีเงื่อนไข⁷

2.2.2 กฎหมายเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของเช็คเดินทางของประเทศอังกฤษ

ตามพระราชบัญญัติตั๋วแลกเงิน ค.ศ. 1882 ของประเทศอังกฤษ นิยาม “ตั๋วแลกเงิน” และ “ตั๋วสัญญาใช้เงิน” ไว้ในมาตรา 3 (1) และมาตรา 83 (1) ว่า “ตั๋วแลกเงิน” หรือ “ตั๋วสัญญาใช้เงิน” คือ คำสั่งอันปราศจากเงื่อนไขที่สร้างขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร จำหน่ายโดยบุคคลคนหนึ่งถึงบุคคลอีกคนหนึ่ง ลงนามโดยบุคคลที่ทำคำสั่งนั้น สั่งให้บุคคลที่ถูกจำหน่ายถึงนั้นจ่ายเงินจำนวนที่แน่นอนจำนวนหนึ่งให้แก่ หรือตามคำสั่งของบุคคลที่เจาะจงตัว หรือให้แก่ผู้ถือ เมื่อทวงถาม หรือ ณ เวลาที่กำหนดแน่นอน หรือที่อาจกำหนดได้ในภายหน้า และมาตรา 73 แห่งพระราชบัญญัติตั๋วแลกเงิน ค.ศ. 1882 ให้หลักสำคัญว่า ตราสารใดจะถือว่าเป็นเช็คได้ตามกฎหมายอังกฤษ ต้องมีองค์ประกอบครบ 3 ประการ คือ 1) ต้องเป็นไปตามคำนิยามของตั๋วแลกเงิน, 2) ต้องเป็นตราสารที่สั่งจ่ายจากธนาคาร และ 3) ต้องเป็นตราสารที่พึงใช้เงินเมื่อทวงถาม สรุปลงจากการพิเคราะห์ด้วยบทกฎหมายของประเทศอังกฤษ เช็คเดินทางไม่เป็นตั๋วแลกเงิน ไม่เป็นตั๋วสัญญาใช้เงิน และไม่เป็นเช็ค เพราะกรณีของเช็คเดินทางนั้น การลงลายมือชื่อกำกับเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำก่อนที่ผู้จ่าย หรือผู้ทำตราสารจะสามารถใช้เงินตามตราสารได้ ดังนั้นความต้องการให้ต้องลงลายมือชื่อกำกับนั้นทำให้คำสั่งจ่ายเงินไม่เป็นคำสั่งอันปราศจากเงื่อนไข

ดังนั้น ตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ เช็คเดินทางไม่เป็นตั๋วแลกเงิน ไม่เป็นตั๋วสัญญาใช้เงินและไม่เป็นเช็ค แต่เป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นตราสารที่เปลี่ยนมือได้ (Negotiable Instrument) ชนิดหนึ่งโดยประเพณีทางการค้า (Commercial Usage) และศาลอังกฤษได้มีการนำหลักการเจรจาต่อรอง (Principle of Negotiability) หรือหลักว่าด้วยการเปลี่ยนมือได้ของตราสารที่ว่า “ผู้รับโอนมีสิทธิบังคับให้มีการใช้เงินตามตราสารได้ แม้จะมีข้อบกพร่องใด ๆ ในสิทธิของผู้โอน หากว่าผู้รับโอนเป็นผู้ทรงโดยชอบ หรืออีกนัยหนึ่งซึ่งเป็นหลักการยกเว้นไม่นำหลักผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน มาใช้กับเช็คเดินทางด้วย และมีแนวทางคำพิพากษาของศาลที่ตัดสินให้ผู้ออกเช็คเดินทางต้องรับผิดชอบเงินให้แก่ผู้ซื้อเช็คเดินทาง แต่ก็ด้วยเหตุผลในด้านความรับผิดชอบสัญญา ตามข้อตกลงโดยปริยาย (Implied Term) มิใช่ในด้านการลงลายมือชื่อกำกับ

คดี เฟลลิส กับ ธนาคารเวสต์มินสเตอร์นานาชาติมหานครลอนดอนจำกัด (Fellus v. National Westminster Bank Plc.) โจทก์ได้ซื้อเช็คเดินทางชนิดราคา 100 ปอนด์สเตอร์ลิงจำนวน 80 ฉบับ จากธนาคารผู้ออกเช็คเดินทาง โดยสัญญาซื้อขายระบุว่า การคืนเงินจะดำเนินการให้เมื่อมีการรอกแบบฟอร์มคำร้องของธนาคาร ภายใต้งี๋เงินจะต้องได้มีการลงลายมือชื่อในเช็คเดินทางแต่ไม่มีการลงลายมือชื่อกำกับ และไม่

⁷ เสาวนีย์ อัครโรจน์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวเงิน (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559), 84.

การกระทำที่เป็นความประมาทเลินเล่ออย่างไม่สมควร โจทก์เดินออกจากธนาคารไปที่รถของโจทก์ซึ่งจอดอยู่ใกล้ ๆ จากนั้นโจทก์ได้ขับรถไปที่ถนนอ็อกซ์ฟอร์ด และจอดรถใกล้ ๆ ห้างเซลฟริตส์ โจทก์เข้าไปในห้างเซลฟริตส์เพื่อชื้อน้ำยาสำหรับทาหลังโกนหนวด ภายในห้างอากาศร้อน โจทก์จึงถอดเสื้อนอกออกแล้วคล้องไว้กับแขน หลังจากชื้อน้ำยาทาหลังโกนหนวดเสร็จแล้ว ซึ่งโจทก์ชำระเป็นเงินสด โจทก์ได้เดินลงไปที่ชั้นใต้ดินของห้างเพื่อซื้อกระเป๋าเอกสาร เมื่อเดินมาถึงชั้นใต้ดินดังกล่าว โจทก์รู้สึกว้าวุ่นใจว่าเช็คเดินทางไม่อยู่ในกระเป๋าเสื้อนอกของโจทก์เสียแล้ว โจทก์จึงได้เรียกร้องขอเงินคืนจากธนาคาร แต่ธนาคารปฏิเสธที่จะคืนเงินให้โดยให้เหตุผลว่า ในขณะที่อยู่ในห้างเซลฟริตส์นั้น โจทก์ได้ละความใส่ใจในเสื้อนอกของโจทก์แม้จะเป็นเวลาเพียงชั่วขณะ และดังนั้นจึงไม่มีสิทธิได้รับเงินคืนด้วยเหตุที่การสูญหายนั้นเกิดจากความประมาทเลินเล่อของโจทก์ คดีนี้ศาลอังกฤษพิพากษาให้โจทก์มีสิทธิได้รับการคืนเงินจากธนาคารผู้ออกเช็คเดินทางด้วยเหตุผลว่า โจทก์มิได้กระทำการที่เป็นความประมาทเลินเล่ออย่างไม่สมควร

โดยคดี *เอล อาวดีกับธนาคารเอส.เอ.เครดิตและพาณิชย์นานาชาติจำกัด (El Awadi v. Bank of Credit and Commerce International S.A Ltd.)* โจทก์ได้ลงนามในเช็คเดินทางก่อนออกจากธนาคาร ถูกต้องตามสัญญา หลังจากนั้นสองสามวันโจทก์นำเช็คเดินทางออกจากตู้เซฟมาใส่ไว้ในกระเป๋าเสื้อนอกแล้วใส่ลงในถุงพลาสติกใบหนึ่งซึ่งโจทก์วางไว้ระหว่างที่นั่งตอนหน้าในรถของโจทก์ หลังจากนั้นโจทก์ได้ทิ้งรถไว้โดยไม่มีผู้ดูแลหลายวาระ และในที่สุดได้นำรถไปจอดทิ้งไว้ข้ามคืนที่ลานจอดรถส่วนบุคคล ในวันต่อมาโจทก์ได้พบว่าถูกกับเช็คเดินทางที่อยู่ในถุงได้หายไป โจทก์ได้ไปเรียกร้องให้ธนาคารคืนเงิน ผู้ออกเช็คเดินทางปฏิเสธการคืนเงินให้แก่โจทก์ด้วยเหตุที่โจทก์ได้ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ศาลพิพากษาว่า สัญญาซื้อขายต้องตีความว่าเป็นการกำหนดให้ผู้ออกเช็คเดินทางมีข้อผูกพันในอันจะต้องคืนเงินให้แก่ผู้ซื้อเช็คเดินทางที่หาย หรือถูกขโมย มีข้อกำหนดโดยปริยาย (Implied Term) ว่าโจทก์จะต้องมิได้ประมาทเลินเล่อหรือขาดความระมัดระวังอย่างร้ายแรง ซึ่งในกรณีแห่งคดีนี้ไม่สามารถอนุมานได้ว่า ณ เวลาที่ซื้อขายนั้น คู่สัญญาได้ตกลงกันให้ถือเอาการที่โจทก์ไม่ปกปักรักษาเช็คเดินทางอย่างเหมาะสมเป็นการทำให้ผู้ออกหลุดพ้นจากการที่จะต้องคืนเงินให้แก่โจทก์สำหรับเช็คเดินทางที่สูญหาย หรือถูกลักขโมย ดังนั้นเมื่อไม่มีเหตุที่แสดงโดยนัยว่ามีข้อกำหนดเช่นนั้นอยู่ในสัญญา โจทก์จึงมีสิทธิได้รับการคืนเงินสำหรับเช็คเดินทางที่ถูกลักขโมย แม้ว่าโจทก์จะได้ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงที่สุดก็ตาม^๘

2.2.3 ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการที่กฎหมายไม่ได้กำหนดให้เช็คเดินทางมีสถานะทางกฎหมายที่ชัดเจน

เมื่อพิจารณาตามสัญญาเช็คเดินทาง เมื่อเช็คเดินทางเป็นตราสารที่ออกในต่างประเทศและเป็นนิติกรรมประเภทสัญญาลักษณะหนึ่งที่มีความสมบูรณ์ตามกฎหมายประเทศนั้น ๆ จึงต้องยึดถือตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการชดกันแห่งกฎหมาย พุทธศักราช 2481 ซึ่งมีบัญญัติไว้ในมาตรา 9 ว่า “นอกจากจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่นใดแห่งประเทศสยาม ความสมบูรณ์เนื่องด้วยแบบแห่งนิติกรรมย่อมเป็นไปตามกฎหมายของประเทศที่นิติกรรมนั้นได้ทำขึ้น” และมีบัญญัติในมาตรา 13 วรรคหนึ่งว่า

^๘ Nicholas Elliott, John Odger, and Jonathan Mark Phillips, *Byles on Bills of Exchange and Cheques* (London: Sweet & Maxwell, 2002), 315.

“ปัญหาว่าจะพึงใช้กฎหมายใดบังคับสำหรับสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญหรือผลแห่งสัญญานั้น ให้วินิจฉัยตามเจตนาของคู่กรณี ในกรณีที่ไม้อาจหยั่งทราบเจตนาชัดแจ้งหรือโดยปริยายได้ ถ้าคู่สัญญามีสัญชาติอันเดียวกัน กฎหมายที่จะใช้บังคับก็ได้แก่กฎหมายสัญชาติอันร่วมกันแห่งคู่สัญญา ถ้าคู่สัญญาไม่มีสัญชาติอันเดียวกัน ก็ให้ใช้กฎหมายแห่งถิ่นที่สัญญานั้นได้ทำขึ้น”⁹ และในมาตรา 13 วรรคสองว่า “ถ้าสัญญานั้นได้ทำขึ้นระหว่างบุคคลซึ่งอยู่ห่างกันโดยระยะทาง ถิ่นที่ถือว่าสัญญานั้นได้เกิดเป็นสัญญาขึ้นคือถิ่นที่คำบอกกล่าวสนองไปถึงผู้เสนอ ถ้าไม่อาจหยั่งทราบถิ่นที่วานั้นได้ ก็ให้ใช้กฎหมายแห่งถิ่นที่จะพึงปฏิบัติตามสัญญานั้น”¹⁰ ซึ่งอาจสรุปได้ว่า ในประเทศไทยนั้น สิทธิและหน้าที่ของผู้ออกเช็คเดินทางย่อมต้องเป็นไปตามกฎหมายแห่งประเทศที่ออกเช็คเดินทางนั้น หรือประเทศที่จะมีการใช้เงินตามเช็คเดินทางนั้น แล้วแต่กรณี ซึ่งไม่ว่าในกรณีใดต่างก็ไม่ใช่ประเทศไทย ดังนั้น สิทธิและหน้าที่ของผู้ออกเช็คเดินทางตามสัญญาเช็คเดินทาง จึงควรเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยตราสารที่เปลี่ยนมือได้ของแต่ละประเทศที่เกี่ยวข้อง เช่น ในกรณีเช็คเดินทางที่ออกในประเทศอังกฤษ ต้องเป็นไปตามหลักกฎหมายว่าด้วยตราสารที่เปลี่ยนมือได้ของประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ศาลฎีกาของประเทศไทยได้วางแนวในการวินิจฉัยหน้าที่และความรับผิดของผู้ออกเช็คเดินทางที่ออกในต่างประเทศ และนำเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยไว้ว่า เมื่อได้มีการบอกกล่าวแจ้งการสูญหาย หรือถูกลักของเช็คเดินทางแล้ว ผู้ออกเช็คเดินทางมีหน้าที่ระงับการจ่ายเงินตามเช็คเดินทางนั้น และผู้ออกเช็คเดินทางมีหน้าที่คืนเงินตามเช็คเดินทางให้แก่ผู้ซื้อเช็คเดินทางที่ได้บอกกล่าวแจ้งการสูญหาย หรือถูกลักของเช็คเดินทางดังกล่าวในทุกกรณี ไม่ว่าสัญญาซื้อขายจะมีข้อตกลงกันไว้เป็นอย่างไรรก็ตาม ศาลฎีกาของประเทศไทยได้วางแนวทางในการวินิจฉัยว่า ผู้ซื้อเช็คเดินทางมีสิทธิบอกกล่าวแจ้งการสูญหาย หรือถูกลักของเช็คเดินทาง ทำให้เช็คเดินทางมีผลเท่ากับเป็นเช็ค ซึ่งในความเป็นจริง เช็คเดินทางมิได้มีสถานะทางกฎหมายเป็นเช็คและเป็นการนำหลัก “ผู้รับโอนมีสิทธิดีกว่าผู้โอน” มาใช้บังคับ ซึ่งกฎหมายของประเทศไทยมีความแตกต่างกับกฎหมายของประเทศอังกฤษ พอสรุปได้ว่า ผู้ออกเช็คเดินทางมีหน้าที่ตามข้อตกลงโดยปริยาย (Implied Term) ในอันที่จะต้องจ่าย หรือใช้เงินตามเช็คเดินทางให้แก่ผู้รับเงินตามเช็คเดินทางตามสัญญาเช็คเดินทาง หากผู้ออกเช็คเดินทางไม่ปฏิบัติตามหน้าที่อันมีอยู่ตามสัญญาดังกล่าว ผู้ออกเช็คเดินทางก็ต้องรับผิดชอบต่อผู้รับเงินตามเช็คเดินทางซึ่งถือว่าเป็นผู้ทรงโดยชอบเป็นผู้มีสิทธิสมบูรณ์ในตราสาร แม้จะได้ตราสารนั้นมาจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิ ซึ่งเป็นไปตามหลักว่าด้วยตราสารเปลี่ยนมือได้ อย่างไรก็ตาม ด้วยเหตุที่เช็คเดินทางมีคุณสมบัติเป็น “ธนบัตร” ประเภทหนึ่งจึงถูกนับเป็นเงิน (Money) ด้วย ดังนั้น จึงอยู่ภายใต้การควบคุมของธนาคารกลางของประเทศที่มีการออกเช็คเดินทางจำหน่าย ในฐานะที่ธนาคารกลางของแต่ละประเทศนั้นมีหน้าที่จัดการดูแลเรื่องอุปทานเงิน (Money Supply) เพื่อรักษาเสถียรภาพของระบบธนาคารและเงินตราของประเทศ เพื่อพัฒนา ระบบเศรษฐกิจต่อไป

3. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของเช็คเดินทาง ผู้เขียนสามารถสรุปผลและมีข้อเสนอแนะดังนี้

⁹ อานนท์ ศรีบุญโรจน์, “หลักความรับผิดก่อนสัญญาในกฎหมายว่าด้วยการชดเชยกันแห่งกฎหมาย,” วารสารกฎหมาย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 39, ฉ. 3 (พฤศจิกายน 2564): 105-128.

¹⁰ อสมมา แสงแก้ว, “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดของคู่สัญญาซึ่งลงลายมือชื่อในตั๋วเงินและอายุความในการใช้สิทธิไล่เบี้ยตามตั๋วเงิน,” วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์ 2, ฉ. 1 (มกราคม-มิถุนายน 2556): 38-54.

3.1 สรุปผล

จากการศึกษาเรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของเช็คเดินทาง พบว่าเช็คเดินทางไม่มีสถานะทางกฎหมายเป็นเช็ค หรือตั๋วแลกเงิน หรือตั๋วสัญญาใช้เงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย แต่เช็คเดินทางเป็นตราสารเปลี่ยนมือได้ และอยู่ภายใต้บังคับหลักว่าด้วยการเปลี่ยนมือได้ของตราสาร (Principle of Negotiability) เช่น ในกรณีของเช็คเดินทางที่ออกในประเทศอังกฤษ เพื่อให้ใช้เงินในประเทศอังกฤษ ผู้ออกเช็คเดินทางมีหน้าที่ต้องใช้เงินตามเช็คเดินทางให้แก่ผู้รับเงินตามเช็คเดินทางตามเงื่อนไขการใช้เงินที่ปรากฏในข้อตกลงโดยปริยาย (Implied Term) อันเป็นหน้าที่ที่มีต่อผู้รับเงินตามเช็คเดินทางตามหลักกฎหมายว่าด้วยตราสารที่เปลี่ยนมือได้ของประเทศอังกฤษ และผู้ซื้อเช็คเดินทางไม่มีอำนาจบอกห้ามการใช้เงินตามเช็คเดินทาง ดังจะเห็นได้ว่า ในคดีเกี่ยวกับเช็คเดินทางที่เกิดขึ้นจริงดังกล่าวข้างต้นในประเทศอังกฤษ แม้ผู้ซื้อเช็คเดินทางจะได้แจ้งเรื่องเช็คเดินทางหาย หรือถูกลักให้ผู้ออกเช็คเดินทางทราบก็ตาม ผู้ออกเช็คเดินทางก็ไม่สามารถจะปฏิเสธการใช้เงินตามเช็คเดินทางที่แจ้งหาย หรือถูกลักนั้นให้แก่ผู้ทรงโดยชอบได้ซึ่งเป็นการยกเว้นการไม่นำหลัก “ผู้รับโอนมีสิทธิดีกว่าผู้โอน” มาใช้บังคับ

3.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องปัญหาการกำหนดเวลาทำงานปกติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

3.2.1 เห็นควรนำบทบัญญัติหลักกฎหมายว่าด้วยตราสารเปลี่ยนมือได้ (Principle of Negotiability) หรือ หลักว่าด้วยการเปลี่ยนมือได้ของตราสารที่ว่า “ผู้รับโอนมีสิทธิบังคับให้มีการใช้เงิน” ตามตราสารได้ แม้จะมีข้อบกพร่องใด ๆ ในสิทธิของผู้โอน หากว่าผู้รับโอนเป็นผู้ทรงโดยชอบหรือที่เรียกกันอีกอย่างหนึ่งว่า หลักการยกเว้นไม่นำหลัก “ผู้รับโอนมีสิทธิดีกว่าผู้โอน” มาใช้บังคับกับเช็คเดินทาง

3.2.2 เห็นควรให้มีการออกคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวกับเช็คเดินทางให้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศที่ออกเช็คเดินทางนั้นเพื่อค้ำยัน ความหมายที่ชัดเจนในทางเนื้อหาของเช็คเดินทาง

References

- Anon Sribunro. “Principles of Pre-Contractual Liability in the Rules on Conflict of Laws.” *Chulalongkorn University Law Journal* 39, no. 3 (November 2021): 105-128 [In Thai]
- Asama Saengkaew. “Legal Problems Regarding the Liability of the Contracting Party who Signs the Bill and the Statute of Limitations for Exercising the Right of Recourse under the Bill.” *Ramkhamhaeng Journal Jurisprudence Edition* 2, no. 1 (January-June 2013): 38-54. [In Thai]
- Brendon, Piers. *Thomas Cook 150 years of Popular Tourism*. London: Martin Secker & Warburg Limited, 1991.

-
- Chayut Wichuprapa. "Legal Problems Regarding Traveler's Checks." Master's thesis, Faculty of Law, Thammasat University, 2006. [In Thai]
- Elliott, Nicholas, John Odger, and Jonathan Mark Phillips. *Byles on Bills of Exchange and Cheques*. London: Sweet & Maxwell, 2002.
- Jitti Tingsapat. *Civil and Commercial Law Regarding Current Accounts and Bills of Exchange*. Bangkok: Thammasat University Press, 1985. [In Thai]
- Onrampha Waiyamukh. "The Problem of Protection of Weaker Contracting Parties in Thai Conflict of Law Principles." *Journal of Law Naresuan University* 10, no. 1 (January-June 2017): 63-77 [In Thai]
- Saowanee Asawaraj. *Explanation of the Civil and Commercial Code on Bills*. Bangkok: Thammasat University Press, 2016. [In Thai]